

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З УПРАВЛІННЯ ЗОНОЮ ВІДЧУЖЕННЯ

ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ РАДІАЦІЙНО - ЕКОЛОГІЧНИЙ БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК

НАКАЗ

смт Іванків

№ _____

Про затвердження Стратегії
розвитку наукових досліджень

З метою визначення стратегічних напрямів науково-дослідних робіт та підвищення ефективності діяльності наукового відділу Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника (далі – Заповідник), **наказую:**

1. Затвердити Стратегію розвитку наукових досліджень Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника на 2022 - 2030 рр. (Додаток)
2. Керівникам наукового відділу (Вишневському Д.О.), відділу міжнародного співробітництва (Алієву В.К.) та відділу інформаційно-просвітницької роботи (Мельничук-Володькіній В.В.) забезпечити досягнення цілей Стратегії шляхом включення відповідних завдань до щорічних планів науково-технічної діяльності Заповідника.
3. Організаційно-технічне забезпечення виконання заходів покласти на керівників господарсько-транспортного відділу (Рибалко Л.А.) та планово-економічного відділу (Байлюк К.О.).
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника директора з наукової роботи та міжнародної співпраці Мельничука Т.В.

Директор

Олександр ГАЛУЩЕНКО

ПІДГОТОВЛЕНО:

Завідувач наукового відділу

Денис ВИШНЕВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

Уповноважений з
антикорупційної діяльності

Олександр ГРИЦАЄНКО

Провідний юрисконсульт відділу
правового забезпечення

Ярослав ТКАЧУК

Заступник директора з наукової
роботи та міжнародної співпраці

Тарас МЕЛЬНИЧУК

Перший заступник директора

Сергій ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ

Начальник
господарсько-транспортного відділу

Леонід РИБАЛКО

Начальник
планово-економічного відділу

Костянтин БАЙЛЮК

Начальник відділу
інформаційно-просвітницької
роботи

Вікторія
МЕЛЬНИЧУК-ВОЛОДЬКІНА

Заступник начальника відділу
міжнародного співробітництва

Віктор АЛІЄВ

Додаток до Наказу

за від

**СТРАТЕГІЯ
РОЗВИТКУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО РАДІАЦІЙНО-
ЕКОЛОГІЧНОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
НА 2022-2030 РОКИ**

2021 рік

Зміст

ЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ РАДІАЦІЙНО - ЕКОЛОГІЧНИЙ БІОСФЕРНИЙ ЗАПОВІДНИК	1
Вступ.....	5
Базові цілі.....	7
Дослідження абіотичного середовища.....	7
Охорона і збереження біорізноманіття	8
Радіоекологічні та радіобіологічні дослідження	10
Екосистемні послуги.....	10
Об'єкти культурної спадщини.....	11
Виклики	11
Пожежна небезпека та постпірогенне відновлення природних ландшафтів	11
Відновлення водно-болотних угідь	12
Дослідження зміни клімату та її впливу на природні комплекси	12
Дослідження інвазійних процесів в основних типах екосистем	13
Розвиток та забезпечення наукової діяльності.....	15
Застосування інформаційних та ГІС-технологій у роботі Заповідника	15
Розроблення бази даних щодо біорізноманіття на території Заповідника	15
Створення мережі метеостанцій.....	16
Запровадження системи моніторингу лісів I рівня відповідно до Програми «ICP Forest»	16
Опис та картування ландшафтів та оселищ у межах території Заповідника.....	17
Розвиток міжнародного наукового співробітництва, активізація співпраці з науковими, науково-дослідними та громадськими організаціями і фондами.....	18
Розвиток інформаційної політики, просвітницької та видавничої діяльності	18
Розвиток матеріально-технічної бази	19
Підвищення престижу наукової праці.....	20
Розширення джерел фінансування наукової діяльності.....	21
Очікувані результати	21
Фінансове забезпечення.....	22

Вступ

Ефективне виконання Чорнобильським радіаційно-екологічним біосферним заповідником (далі – Заповідник) завдань, передбачених Законом України «Про природно-заповідний фонд України» та Положенням про нього, вимагає забезпечення їх належним науковим супроводом. У зв'язку з цим, у рамках реалізації Стратегії, передбачається забезпечити подальше поліпшення ведення Літопису природи як основної форми узагальнення результатів наукових досліджень, що здійснюються на території Заповідника, спрямованих на:

- підтримку та підвищення бар'єрної функції зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення;
- стабілізацію гідрологічного режиму та реабілітацію територій, забруднених радіонуклідами;
- мінімізацію екологічної небезпеки та збереження природних багатств зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;
- удосконалення проведення моніторингу довкілля, у тому числі фонового екологічного моніторингу та радіаційної обстановки;
- відновлення та збереження природних екосистем;
- вивчення поточних явищ природи та процесів, які відбуваються в екосистемах;

- збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного та рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу;
- збереження та відновлення об'єктів тваринного та рослинного світу, видів грибів, занесених до Червоної книги України;
- розвиток рекреаційної діяльності з метою стимулювання наукового та екологічного туризму;
- запобігання винесенню радіонуклідів і радіоактивному забрудненню прилеглої території;
- утримання території в належному санітарному і пожежобезпечному стані;
- забезпечення належної організації протипожежної охорони природних комплексів;
- удосконалення ведення екологічної освітньо-виховної роботи тощо.

Ефективне виконання цих завдань потребує використання під час проведення наукових досліджень достовірних даних щодо сучасного екологічного стану території Заповідника. Це дозволить забезпечити розробку та подальшу практичну реалізацію науково-обґрунтованих заходів і методів збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів Українського Полісся та їх адаптацію до імовірних змін навколишнього природного середовища та антропогенного навантаження.

Стратегія спрямована на розвиток пріоритетних напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень на території Заповідника на період 2022-2030 років шляхом активізації співпраці з науковими, науково-дослідними та громадськими організаціями і фондами; розвитку міжнародного наукового співробітництва; удосконалення інформаційної політики, просвітницької та видавничої діяльності;

залучення додаткових джерел фінансування наукової діяльності; підвищення престижу праці науковців Заповідника.

Базові цілі

Дослідження абіотичного середовища

Параметри абіотичного середовища мають прямий та/або опосередкований вплив на біологічні об'єкти. В умовах Заповідника це стосується, насамперед, двох динамічних компонентів середовища – кліматичного та гідрологічного. Вирішення конкретних завдань, пов'язаних із абіотичним середовищем у рамках реалізації Стратегії, передбачає проведення:

досліджень поточного стану та просторово-часових змін характеристик клімату території;

фенологічних спостережень за природними процесами, реєстрації явищ і змін, що відбуваються в природних комплексах на території Заповідника;

моніторингу гідрологічних параметрів водних об'єктів, актуалізації основних гідрологічних характеристик;

оцінки рівня забруднення водних об'єктів (радіаційне, хімічне, біологічне) та їх санітарно-екологічного стану;

моніторингу небезпечних чинників, пов'язаних із дією вод і русловими процесами;

оцінки ризиків забруднення р. Прип'ять радіонуклідами та можливими залишками нафтопродуктів із затонулих і покинутих суден та інших об'єктів;

апробації та вжиття заходів з відновлення водно-болотних угідь і природного режиму малих водотоків.

Охорона і збереження біорізноманіття

Збереження біорізноманіття є головною метою діяльності Заповідника, для досягнення якої виконуватимуться наукові дослідження, спрямовані, насамперед, на оцінку складових елементів біорізноманіття (інвентаризація різноманітності видів, генетичної різноманітності й ландшафтного різноманіття) та розробку науково-обґрунтованих рекомендацій для забезпечення належного його управління (охорона, відновлення та втручання), а саме:

здійснення інвентаризації видового складу флори та грибного царства, у тому числі фонових, домінантних, рідкісних видів, і тих, що перебувають під охороною на регіональному, державному та/чи міжнародному рівнях;

вивчення складу та будови ценозів, геоботанічне картографування;

опрацювання пропозицій щодо внесення рідкісних і типових рослинних угруповань, які потребують охорони, до Зеленої книги України;

здійснення інвентаризації видового та генетичного складу фауни та фауністичних угруповань;

здійснення інвентаризації ландшафтного різноманіття;

розроблення планів дій (менеджмент-планів) щодо збереження окремих видів флори та фауни, насамперед таких, що перебувають під загрозою зникнення, оселищ і різних типів природних ландшафтів;

вивчення наслідків антропогенного впливу на окремі види та угруповання флори і фауни та типи ландшафтів;

проведення моніторингу фонових, ресурсних і рідкісних видів та фауністичних угруповань;

розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій щодо зменшення негативного антропогенного впливу на природні комплекси та опрацювання практичних можливостей їх реалізації;

розроблення та впровадження наукових рекомендацій, спрямованих на збереження та відновлення біологічного і ландшафтного та об'єктів, що мають особливу природоохоронну, естетичну, рекреаційну цінність, генофонду флори та фауни;

проведення досліджень старовікових лісів та оцінки їх біорізноманіття;

підготовка в установленому порядку пропозицій щодо внесення водно-болотних угідь на території Заповідника до списку Рамсарської конвенції;

розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій щодо збереження і відновлення на території Заповідника рідкісних видів флори і фауни, притаманних Українському Поліссю, з метою їх наступної ренатуралізації;

розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій з підтримки видового та генетичного різноманіття фауни на основі результатів вивчення особливостей розвитку фауністичних угруповань на території Заповідника;

розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій з відтворення умовно-корінних ландшафтів Українського Полісся (лісових, водно-болотних, лучних тощо) та/чи їх ренатуралізації (повернення до стану, притаманному природним біогеоценозам).

Радіоекологічні та радіобіологічні дослідження

Унікальною особливістю Заповідника є радіоактивне забруднення його території, що створює умови для проведення польових наукових досліджень у сфері радіоекології та радіобіології. У рамках реалізації Стратегії передбачається забезпечити у даному напрямі досліджень наступне:

визначення, опис, інвентаризацію та каталогізацію “hot-spots” - територій та акваторій Заповідника з високими рівнями забруднення як потенційних ділянок для проведення наукових досліджень;

вивчення особливостей радіоактивного забруднення ресурсних видів біоти (риба, гриби, ягоди, лікарські рослини);

проведення досліджень з визначення розподілу радіонуклідів в основних типах екосистем Заповідника (терральні та аквальні природні та штучні ландшафти);

проведення оцінки ролі різних типів природних комплексів у депонуванні та формуванні потоків радіонуклідів;

виявлення біологічних чинників впливу на розподіл радіонуклідів в екосистемі;

визначення найбільш типових видів-індикаторів радіаційного забруднення довкілля на основі результатів відповідних досліджень, виконаних на території Заповідника;

виявлення шляхів і чинників формування доз опромінення біоти в природних умовах.

Екосистемні послуги

У рамках реалізації Стратегії передбачається забезпечити проведення:

економічної оцінки екосистемних послуг, що надаються та/або можуть бути надані природними комплексами Заповідника;

досліджень щодо впливу порушень природних комплексів на ефективність надання ними екосистемних послуг;

картування ландшафтів Заповідника за рівнем наявного та/або можливого надання ними екосистемних послуг.

Об'єкти культурної спадщини

Реалізація Стратегії передбачає проведення спільно з Державним науковим центром захисту культурної спадщини від техногенних катастроф інвентаризації пам'яток історії та культури, історико-культурних цінностей на території Заповідника та моніторингу їх поточного стану. За результатами передбачається розробка науково-обґрунтованих рекомендацій щодо їх охорони та збереження.

Виклики

Пожежна небезпека та постпірогенне відновлення природних ландшафтів

Лісові пожежі, що відбулися протягом післяаварійного періоду на ЧАЕС, є головним фактором динаміки рослинного покриву. У зв'язку з цим, нагальними до розв'язання для Заповідника є дві проблеми: профілактика лісових пожеж та оцінка впливу на біорізноманіття постпірогенних сукцесій. Реалізація Стратегії передбачає у цьому напрямі:

вивчення впливу зміни клімату на тривалість пожежонебезпечного періоду та пожежну небезпеку за відповідних умов погоди;

вивчення пожежної небезпеки ландшафтів зони відчуження, запасів лісових горючих матеріалів та їх фракційного складу;

проведення досліджень постпірогенного відновлення на згаріщах у межах території Заповідника;

розробку плану заходів із забезпечення пожежної безпеки, насамперед, спрямованих на посилення захисту природних комплексів на території Заповідника.

Відновлення водно-болотних угідь

Протягом 20-го століття трансформація водно-болотних угідь Заповідника здійснювалась шляхом створення мережі меліоративних систем, які нині перебувають у стані несталої рівноваги. Є нагальна необхідність проведення зворотної трансформації – перетворення їх на водно-болотні угіддя шляхом відтворення природного гідрологічного режиму. Виконання відповідних заходів буде можливим, у значній мірі, шляхом забезпечення силами зацікавлених організацій.

Дослідження зміни клімату та її впливу на природні комплекси

Протягом кількох останніх десятиліть відбуваються відчутні зміни у кліматичній системі Світу, в тому числі, у межах України та її регіонів. У рамках реалізації Стратегії передбачається проведення досліджень трендів кліматичних змін у межах території Заповідника, які включатимуть аналіз метеоданих, отриманих за допомогою власних метеостанцій та сертифікованих державних пунктів метеорологічних спостережень. Дослідження проводитимуться за такими метеорологічними складовими як температура повітря, швидкість вітру, опади, сезонні зміни тощо.

Для кліматичних умов Заповідника є нагальною організація спостережень за змінами деревостанів лісу, що спричиняються зміною клімату. Дослідження охоплюватимуть усі види і характеристики деревостанів на території Заповідника – дубово-соснові, березово-соснові і дубово-грабові корінні ліси, вільшняки та культури сосни звичайної, а також похідні ліси на ділянках, що зазнали пожеж.

Аналітична складова досліджень кліматичної зміни стане невід’ємною складовою щорічних Літописів природи. Виявлений та оцінений вплив зміни клімату на стан рослинного і тваринного світу в Заповіднику враховуватиметься при розробці наукових рекомендацій зі збереження біорізноманіття та в практичній діяльності Заповідника.

Дослідження інвазійних процесів в основних типах екосистем

У сучасних умовах є нагальна потреба в розробленні науково-обґрунтованих рекомендацій для працівників відділу охорони Заповідника, які мають вживати профілактичні заходи щодо попередження інвазій неаборигенних видів рослин (викошування, механічне знищення тощо).

Стратегією передбачається організувати на території Заповідника, з урахуванням специфіки ділянок, проведення моніторингу видів рослинного світу високого рівня інвазійності та розроблення для подальшого виконання системи заходів із знищення таких видів (злинки канадської, розрив-трави дрібноквіткової, фалакроломи однорічної, золотарника канадського тощо). Найбільшу загрозу в межах території Заповідника несуть: елодея канадська, злінка канадська, розрив-трава дрібноквіткова, фалакролома однорічна, золотарник канадський тощо. Потенційну загрозу створюють види роду

люпин (*Lupinus* sp.), дуб червоний, жаровець волотевий, магонія падуболиста, еректітес нечуйовидий тощо.

Ряд видів потребує вжиття технічних заходів, спрямованих на їх видалення з природних екосистем. Особливо це стосується відповідних представників рослинного світу. Для об'єктів тваринного світу проводитиметься моніторинг їх поширення та чисельності.

Найбільш проблемним видом у водоймах Заповідника може бути ротань-головешка (*Percottus glenii*), який, безсумнівно, значною мірою негативно впливає на локальні популяції різних груп тварин. Результати спеціальних досліджень засвідчили, що поява ротаня-головешки в малих водоймах призводить до суттєвого зниження рівня успішності розмноження в них більшості земноводних. Це зумовлює необхідність проведення подальшого моніторингу стану популяції виду для з'ясування реального його впливу на популяції автохтонних видів риби.

У межах території Заповідника відмічається також єнотоподібний собака (*Nyctereutes procyonoides*), який негативно впливає на розмноження ряду видів птахів водно-болотного комплексу, та американська норка (*Mustela vison*), яка, за висновком ряду вчених, витіснила європейську норку із більшості місць її перебування.

У рамках реалізації Стратегії буде забезпечено проведення моніторингу за поширенням інвазійних видів тварин на території Заповідника, виконання досліджень щодо їх впливу на природні комплекси та, за можливості, розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій з визначенням переліку заходів, спрямованих на контроль за їх чисельністю, для вжиття, у разі необхідності, технічних заходів з регулювання чисельності відповідних видів.

Розвиток та забезпечення наукової діяльності

Застосування інформаційних та ГІС-технологій у роботі Заповідника

З метою подальшого розвитку системи наукових спостережень на території Заповідника передбачається забезпечити:

вдосконалення діючої мережі наукових полігонів та пробних площ для підвищення достовірності інформації щодо абіотичної та біотичної складових Заповідника та даних щодо тенденцій і змін у його біоті;

створення геоінформаційної системи накопичення та обробки геопросторових даних з поширення біорізноманіття на території Заповідника. Функціонування системи спрямовуватиметься на прийняття ефективних управлінських рішень та отримання достовірної оцінки змін, що відбуваються в стані біоценозів, з подальшою уніфікацією даних, зібраних шляхом створення власної системи зберігання та накопичення даних з біорізноманіття.

Розроблення бази даних щодо біорізноманіття на території Заповідника

Стратегією передбачено формування спеціалізованої бази даних щодо поширення та стану популяцій видів рослин і тварин у межах території Заповідника як основи для накопичення та систематизації даних наукових досліджень, яка буде містити відомості про місця реєстрації видів, їх чисельність, особливості біології, популяційні показники. У подальшому відповідні дані використовуватимуться під час заповнення форм державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ, кадастрів рослинного та тваринного світу.

У рамках реалізації Стратегії створюватиметься серія картографічних матеріалів у форматі ГІС, які в подальшому будуть актуалізуватися та доповнюватися. Передбачається за допомогою даних ГІС забезпечувати контроль за динамікою поширення рідкісних видів тварин, місцями гніздівлі птахів тощо. Отримана інформація використовуватиметься під час планування виконання відповідних природоохоронних заходів, удосконалення функціонального зонування території тощо. Також на базі ГІС передбачено створення бази даних з поширення видів.

Створення мережі метеостанцій

Для забезпечення отримання якісної інформації щодо стану абіотичного середовища та проявів змін клімату на території Заповідника передбачається придбання метеостанцій для організації їх мережі і здійснення модернізації мережі гідропостів.

Запровадження системи моніторингу лісів I рівня відповідно до Програми «ICP Forest»

Близько 65 % території Заповідника займають ліси та інші лісовкриті площі. У рамках реалізації Стратегії у її межах передбачається організувати проведення фонових екологічних моніторингу, яке включатиме:

виконання довгострокових систематичних спостережень за станом лісових екосистем для одержання в повному обсязі об'єктивної та своєчасної інформації щодо його поточних змін;

виявлення та оцінку факторів (природних і антропогенних), що впливають та/або можуть вплинути на стан лісів, оцінювання масштабів погіршення стану лісів, з'ясування причин і механізмів зміни стану лісів,

визначення закономірностей їх сталого функціонування і прогнозування динаміки змін в їх стані;
забезпечення інформаційно-аналітичної науково-обґрунтованої підтримки управлінських рішень щодо управління лісами.

Опис і картування ландшафтів та оселищ у межах території Заповідника

Стратегією передбачається виконання робіт з визначення меж ландшафтів та оселищ Заповідника, їх картування та опису з використанням ГІС-технологій, накопичення даних щодо динаміки змін у них. У зв'язку з чим буде активізовано проведення наукових досліджень для оцінки впливів різних типів загроз, зумовлених зміною клімату, на структуру популяцій і біоценозів, використання їх ознак як індикаторів стану довкілля. У пріоритетному порядку визначатимуться види та біотопи (оселища), що перебувають під загрозою зникнення і мають ключове значення для збереження біорізноманіття на національному та глобальному рівнях, для розроблення заходів щодо їх збереження. Для оцінювання змін стану оселищ проводитиметься моніторинг також на біотичних об'єктах (спостереження за об'єктами рослинного світу, їх місцезростаннями, прогноз зміни для збереження біорізноманіття, забезпечення стійкого стану).

Розвиток міжнародного наукового співробітництва, активізація співпраці з науковими, науково-дослідними та громадськими організаціями і фондами

Стратегією передбачається активізувати участь Заповідника у міжнародному співробітництві з питань охорони і збереження природного різноманіття ландшафтів, генетичного та видового різноманіття рослинного і тваринного світу, проведення фонових моніторингу навколишнього природного середовища та радіаційної обстановки, мінімізації екологічної небезпеки, в тому числі у:

розробці та реалізації міжнародних наукових, науково-технічних та інших програм і проектів;

забезпеченні обміну науковою інформацією, організації спільної підготовки науковців і фахівців;

еколого-виховній та видавничій діяльності;

здійсненні іншої діяльності відповідно до законодавства.

Заповідник докладатиме зусиль для вступу до міжнародних природоохоронних асоціацій, об'єднань, організацій тощо.

Вживатимуться заходи до активізації співробітництва в рамках підписаних угод про співпрацю та укладених договорів про науково-технічну співпрацю з вищими навчальними закладами, науковими, науково-дослідними та громадськими організаціями і фондами.

Розвиток інформаційної політики, просвітницької та видавничої діяльності

У рамках реалізації Стратегії забезпечуватиметься:

активізація участі науковців Заповідника у роботі рейтингових міжнародних наукових конференцій;

публікація результатів наукових і науково-дослідних робіт, виконаних на території Заповідника в рейтингових наукових виданнях;

активізація роботи щодо поширення результатів наукових досліджень, підвищення наукового рейтингу Заповідника, а саме: шляхом видання монографій; науково-практичної, методичної та інформаційної літератури; наукових праць; організації та проведення конференцій, круглих столів, виставок тощо;

активізація роботи щодо створення та ведення відкритих баз даних наукової інформації, наукових фондів, видання матеріалів і забезпечення публікацій за результатами досліджень на території Заповідника;

розвиток офіційного веб-сайту Заповідника;

збільшення чисельності аудиторії, охопленої науково-популярними публікаціями, присвяченими діяльності Заповідника через соціальні мережі та медіа;

розроблення комплексу маршрутів для відвідування Заповідника з урахуванням цільової їх спрямованості для окремих категорій візитерів (у наукових, екологічних, освітніх, історико-культурних цілях) ;

науковий супровід розробки та створення інфраструктури для візитів у Заповідник: інформаційні елементи, ділянки репрезентації ландшафтів, наукові полігони, будиночки спостереження за птахами, майданчики для відпочинку.

Розвиток матеріально-технічної бази

Ефективна реалізація Стратегії вимагає суттєвого підвищення матеріально-технічної бази Заповідника, необхідної для проведення наукових досліджень, і включатиме:

придбання нового сучасного обладнання, приладів і матеріалів для виконання наукових досліджень, а також приладів і систем для проведення моніторингу довкілля;

розширення площі лабораторних приміщень;

забезпечення матеріалами та реактивами в обсягах, необхідних для ефективного виконання лабораторних досліджень;

поліпшення транспортного забезпечення виконання науково-дослідних робіт, у тому числі виїздів для збору первинних даних та здійснення польових експедицій;

забезпечення сучасною комп'ютерною технікою для впровадження ГІС-технологій у наукову діяльність Заповідника та роботу з відкритими даними тощо.

Підвищення престижу наукової праці

Реалізація Стратегії передбачає вжиття заходів, спрямованих на підвищення престижу наукової праці співробітників наукового відділу Заповідника і передбачає:

удосконалення системи матеріального й морального стимулювання наукових працівників;

створення сприятливих умов праці науковців у відповідності до вимог сьогодення;

удосконалення кадрової політики, спрямованої на підвищення професійної майстерності, кар'єрне зростання тощо;

забезпечення належного кадрового складу наукового підрозділу Заповідника фахівцями, які мають освіту і практичний досвід роботи за спеціальностями, що відповідають основним напрямам діяльності Заповідника.

Розширення джерел фінансування наукової діяльності

Стратегією передбачається вжиття заходів для розширення джерел фінансування Заповідника шляхом:

виконання науково-дослідних робіт на договірних засадах;

участі Заповідника у конкурсах на здобуття грантів для проведення наукових досліджень;

участі Заповідника у реалізації державних цільових наукових і науково-дослідних програм;

участі у конкурсах Національного фонду досліджень України з фінансування наукових проектів фундаментальних і прикладних досліджень;

підготовки запитів на фінансування виконання науково-дослідних робіт на території Заповідника за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища;

участі Заповідника у реалізації міжнародних програм і проектів;

пошуку інших позабюджетних джерел фінансування.

Очікувані результати

Реалізація Стратегії сприятиме:

розв'язанню пріоритетної для біосферних заповідників проблеми щодо поступового наближення території Заповідника до стану, притаманному природному;

посиленню бар'єрної функції Заповідника;

підвищенню статусу Заповідника як наукової установи;

ефективному збереженню популяцій об'єктів тваринного світу та видів рослинного світу і грибів, занесених до Червоної книги України;

актуалізації міжнародного співробітництва з питань збереження біорізноманіття, спрямованого, у тому числі, на виконання міжнародних зобов'язань України у природоохоронній сфері;

створенню передумов для включення Заповідника у Всесвітню мережу біосферних резерватів.

Фінансове забезпечення

Фінансове забезпечення Програми здійснюватиметься за рахунок коштів Державного бюджету, Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, інших джерел, у тому числі – міжнародної допомоги. У разі необхідності, за результатами виконання заходів, передбачених Стратегією, визначатиметься нагальність внесення до неї відповідних коректив.

Для реалізації заходів з відновлення водно-болотних угідь на території Заповідника передбачається в тримісячний строк після затвердження проекту Стратегії підготувати відповідний план заходів з визначенням конкретних виконавців і необхідних обсягів фінансування для подальшого порушення питання про їх фінансування перед ДАЗВ і Міндовкілля.